

MONISTE 12/2005

**TYÖSSÄOPPIMISEN TYÖSUOJELU
KAUNEUDENHOITOALAN PERUSTUTKINNOSSA**

© Opetushallitus

Taitto: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

ISBN 952-13-2460-0 (nid.)

ISBN 952-13-2461-9 (pdf)

ISSN 1237-6590

Editia Prima Oy, Helsinki, 2005

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
1 TYÖSSÄOPPIMISEN TYÖSUOJELUN TARVE KAUNEUDENHOITOALANPERUSTUTKINNOSSA	6
1.1 Työssäoppiminen osa ammatillista peruskoulutusta	6
1.2 Työturvallisuus ja työssäoppiminen opetussuunnitelman perusteissa	7
1.3 Työssäoppimisen järjestäminen	7
2 OPPIMISYMPÄRISTÖ	8
2.1 Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön	8
2.2 Kauneudenhoitoalan työssäoppimispaikkojen järjestäminen ja niille asetettavat edellytykset	8
3 PEREHDYTTÄMINEN	9
3.1 Työssäoppimisen organisaatio	9
3.2 Työssäoppijan työturvallisuudesta vastuussa olevat toimijat	10
4 KAUNEUDENHOITOALAN TYÖTURVALLISUUS JA HYVINVOINTI	11
4.1 Työn kuormittavuus	11
4.2 Työturvallisuus	11
4.3 Henkilökohtainen hygienia	11
4.4 Työympäristön hygienia	12
5 NUOREN TYÖNTEKIJÄN SUOJELU	13
5.1 Uhka- ja väkivaltatilanteet	13
5.2 Työetiikka	13
5.3 Työssäoppijan työ- ja lepoajat	13
5.4 Nuoria työntekijöitä koskevia erityishuomioita	14
6 VAKUUTUSTURVA	15
6.1 Työssäoppijan työturvallisuus ja vakuutukset	15
6.2 Opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa oloissa syntyneen vamman tai sairauden korvaaminen	15
6.3 Työssäoppijan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	16
7 TYÖSUOJELU KANSAINVÄLISESSÄ TYÖSSÄOPPIMISSA	17
7.1 Europassi	17
LÄHDELUETTELO	18

JOHDANTO

Opetushallitus kutsui syksyllä 2004 Kauneudenhoitoalan koulutustoimikunnan kautta asiantuntijoita työstämään alan ammatillisen perustutkintoon kuuluvaan työssäoppimiseen työsuojeluopasta ja allekirjoitti työn järjestämisestä sopimuksen Suomen Kosmetologien Yhdistyksen Opiston kanssa. Kirjoittajilta toivottiin alan työsuojelun ja työturvallisuussäädösten tuntemusta.

Työryhmään kuuluivat Suomen Kosmetologien Yhdistyksen Opistosta opinto-ohjaaja Sirpa Saarikallio, ammatinopettaja Sirpa Westerlund ja työpaikkaohjaaja Merja Havulinna sekä Lahden sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksesta ammatinopettaja Nina Raki. Työryhmän puheenjohtajana toimi rehtori Marja-Liisa Nevalainen ja sihteerinä projektisihteerinä Päivi Kröger.

Työryhmä aloitti työnsä marraskuussa 2004 ja kokoontui viisi kertaa. Oppaan työstämisessä hyödynnettiin sähköistä tiedonvälitystä. Hiusalan työssäoppimisen työsuojeluoppasta laativan työryhmän kanssa tehtiin yhteistyötä estenomi Tomi Tuomolan välityksellä.

Opas on tarkoitettu työssäoppimisen työsuojeluoppaaksi Kauneudenhoitoalan perustutkintoa järjestäville koulutuksen järjestäjille, oppilaitoksille, opettajille, työssäoppimispaikoille ja työpaikkaohjaajille sekä alan opiskelijoille erityisesti nuorten alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden työssäoppimiseen liittyvissä kysymyksissä. Siinä käsitellään kauneudenhoitoalan perustutkintoon kuuluvan työssäoppimisen järjestämiseen liittyvää työsuojelua: työhön perehdyttämistä, nuorten työssäoppijoiden työsuojelukysymyksiä, työsuojelua koskevaa lainsäädäntöä, alan työturvallisuusasioita, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja hyvinvointia, vakuutusturvaa sekä työsuojelua kansainvälisessä työssäoppimisessa.

Lämpimät kiitokset kaikille työhön osallistuneille.

Helsingissä 13.5.2005

Opetusneuvos Aira Rajamäki
Opetushallitus

1 TYÖSSÄOPPIMISEN TYÖSUOJELUN TARVE KAUNEUDENHOITOALAN PERUSTUTKINNOSSA

Työssäoppimisjakson yhtenä tärkeänä tavoitteena on oppia työsuojelun kannalta keskeiset asiat. Työssäoppijan pitää sisäistää tiedot ja taidot, jotka edistävät työturvallisuutta. Häneltä edellytetään myös vastuullisen asenteen ja oppilaitoksen, työssäoppimispaikan sekä kauneudenhoitoalan arvomaailman omaksumista. Työsuojelussa painottuvat ennalta ehkäisevät toimenpiteet.

Työsuojeluvastuu kuuluu koulutuksen järjestäjälle, oppilaitokselle, opettajalle, työssäoppimispaikalle, työpaikkaohjaajalle ja työssäoppijalle. Työssäoppimisen työsuojelukysymykset, työturvallisuus ja hyvinvointi tulevat erityisen tärkeiksi ammatillisessa peruskoulutuksessa suoraan peruskoulusta tulevien ja alle 18-vuotiaiden nuorten opiskelijoiden työssäoppimisjaksoilla. Opettajien täydennyskoulutus ja työelämäjaksot sekä opettajien ja työpaikkaohjaajien yhteinen koulutus varmistavat ammatillisen osaamisen, johon kuuluu oleellisena osana työsuojelu.

1.1 TYÖSSÄOPPIMINEN OSA AMMATILLISTA PERUSKOULUTUSTA

Kolmivuotinen ammatillinen perustutkinto koostuu 120 opintoviikosta, joista 90 on ammatillisia opintoja, 20 yleissivistäviä opintoja ja 10 vapaasti valittavia opintoja. Ammatillisiin opintoihin sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa työssäoppimista eli työpaikoilla suoritettavaa ohjattua ja tavoitteellista opiskelua. Työssäoppimisjakson tavoitteena on, että sen aikana opitaan osa tutkintoon kuuluvasta ammattitaidosta. Työssäoppiminen toteutetaan yhdessä tai useammassa osassa, yhdellä tai useammalla työpaikalla. Tavoitteena on, että työssäoppimisjaksot ovat ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä.

Kauneudenhoitoalan yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä korkeatasoisten kauneudenhoitopalvelujen avulla sekä vahvistaa osaltaan heidän persoonallista identiteettiään. Yhteistyöllä elinkeinoelämän ja työpaikkojen kanssa tulee varmistaa, että koulutus vastaa kauneudenhoitoalan työelämän ammattitaitovaatimuksia.

Kauneudenhoitoalan työssäoppimispaikkoja ovat kauneushoitolat, kylpylät, sairaalat, palvelutalot ja risteilyalukset, tavaratalojen kosmetiikkaosastot, kosmetiikkamyymälät ja kosmetiikan maahantuojat. Kauneudenhoitoalan työssäoppija työskentelee työssäoppimispaikallaan henkilökohtaisen opetussuunnitelman ja työssäoppimissopimuksen mukaisesti. Työ voi olla kasvojen, jalkojen, käsien tai var-

talon ihonhoitoa ja ihonhoidonohjausta, ehostusta ja hierontaa sekä kosmetiikan myynti- ja markkinointitehtäviä.

1.2 TYÖTURVALLISUUS JA TYÖSSÄOPPIMINEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 19 §, 28 §) on säädetty seuraavia periaatteita:

- Kaikkien osapuolten on sovittava työsuojeluun, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvistä vastuista ja vakuutuksista. Ennen työn aloittamista työnantajan ja oppilaitoksen on yhdessä varmistettava, että työssäoppija on perehtynyt työhön ja osaa noudattaa työsuojeluohjeita.
- Työssäoppimisen järjestämistä säätelevät lisäksi mm. laki nuorista työntekijöistä (998/93, muutettu 754/98), asetus nuorten työntekijöiden suojelusta (508/86, muutettu 679/90 ja 1428/93) ja mainittujen säädösten nojalla annetut työministeriön päätökset nuorille sopivista kevyistä töistä (1431/93) ja vaarallisista töistä (1432/93) sekä vahingonkorvauslaki (412/74).
- Työssäoppimisen on oltava tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Koulutuksen järjestäjän on päätettävä ne periaatteet, joiden mukaan työssäoppimista järjestetään. Suunnitelma on laadittava yhdessä paikallisten työelämän edustajien kanssa ja siinä on otettava huomioon alueelliset ja paikalliset työelämän tarpeet ja mahdollisuudet. Työssäoppija voi suorittaa osan työssäoppimisesta myös ulkomailla, jolloin siitä on sovittava etukäteen. Työpaikalla on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaukseen ja valvontaan sekä palautteen antamiseen.

1.3 TYÖSSÄOPPIMISEN JÄRJESTÄMINEN

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 16 §) on säädetty, että koulutuksen järjestäjän vastuulla on järjestää työssäoppimispaikka yhdessä työssäoppijan kanssa. Työssäoppimispaikalla tapahtuva koulutus järjestetään yleensä siten, että työssäoppija ei ole työsuhteessa työnantajaan. Tällöin hän on oikeutettu saamaan opintotukea ja opintososiaalisia etuuksia. Erikseen sovittaessa voidaan työssäoppiminen toteuttaa myös työsopimussuhteessa.

2 OPPIMISYMPÄRISTÖ

2.1 OIKEUS TURVALLISEEN OPPIMISYMPÄRISTÖÖN

Työssäoppijalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön ja opetukseen myös työssäoppimisjaksojen aikana (laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 28§). Työturvallisuuslakia sovelletaan sen 4§:n mukaan myös työssäoppijan työssäoppimiseen. Lain tarkoituksena on säädellä työympäristöä ja työolosuhteita sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä työntekijälle aiheutuvia haittoja.

2.2 KAUNEUDENHOITOALAN TYÖSSÄOPPIMISPAIKKOJEN JÄRJESTÄMINEN JA NIILLE ASETETTAVAT EDELLYTYKSET

Työssäoppimispaikaksi soveltuu ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen mukaan vain sellainen työpaikka, jolla on käytettävissä opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen järjestämisen kannalta riittävästi palvelutoimintaa, tarpeellinen työvälineistö sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa. Vain tällainen työpaikka voidaan määrätä työssäoppijan työpaikaksi.

Työssäoppimisesta sovittaessa laaditaan työssäoppimissopimus työnantajan ja koulutuksen järjestäjän kanssa. Tämä sopimus laaditaan kolmena kappaleena eli jokaiselle osapuolelle (työssäoppija, työnantaja, koulutuksenjärjestäjä). Koulutuksenjärjestäjä nimeää työssäoppijalle ohjaavan opettajan, joka toimii oppilaitoksen edustajana työssäoppimispaikalla tapahtuvan työssäoppimisen suunnittelussa, järjestämisessä ja valvonnassa. Oppilaitos ja opettajat avustavat ja opastavat tarvittaessa työssäoppimispaikkaa työssäoppimissopimuksen toteuttamisessa sekä antavat tarpeellisia tietoja työpaikkaohjaajalle työssäoppijan osaamisesta.

3 PEREHDYTTÄMINEN

Perehdyttäminen on työssäoppimispaikalla tapahtuvaa koulutusta ja ohjausta. Työnohjaajan tehtävä on perehdyttää työssäoppija työyhteisön toimintatapoihin. Tärkeää on, että perehdyttämiseen varataan tarpeeksi aikaa.

Hyvä ohjaus auttaa työssäoppijaa suoriutumaan työtehtävistään itsenäisesti ja turvallisesti. Vaikka perehdyttäjänä on työssäoppijan työpaikkaohjaaja, vastuu työssäoppijan turvallisesta työskentelystä ja riittävästä perehdyttämisestä on työnantajalla.

3.1 TYÖSSÄOPPIMISEN ORGANISAATIO

TYÖSSÄOPPIJA	KOULUTUKSENJÄRJESTÄJÄ	OHJAAVA OPETTAJA
Noudattaa työturvallisuuslain mukaan annettuja työsuojelu- ja työturvallisuusohjeita.	Tekee työssäoppimissopimuksen työnantajan kanssa.	Laatii kirjallisen työssäoppimissopimuksen yhdessä työnantajan ja työssäoppijan kanssa.
TYÖNANTAJA	TYÖPAIKKAOHJAAJA	TYÖSSÄOPPIMISPAIKKA
On työturvallisuusvastuussa työssäoppijasta (laki ammatillisesta koulutuksesta 630/98,19§)	Perehdyttää työssäoppijan työssäoppimissopimuksen mukaan.	Kauneudenhoitoalan yritys

3.2 TYÖSSÄOPPIJAN TYÖTURVALLISUUDESTA VASTUUSSA OLEVAT TOIMIJAT

TYÖSSÄOPPIJAN VASTUU	KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN / OPPILAITOKSEN VASTUU	OHJAAVAN OPETTAJAN VASTUU	TYÖNANTAJAN VASTUU	TYÖPAIKKA-OHJAAJAN VASTUU
Työssäoppijan	Oppilaitoksen	Ohjaavan opettajan	Työnantajan	Työpaikkaohjaajan
<ul style="list-style-type: none"> tulee noudattaa työturvallisuuslain 4. luvun mukaan annettuja työsuojelu- ja työturvallisuus ohjeita. velvollisuus on noudattaa työpaikan sääntöjä ja järjestystä. tulee pukeutua asianmukaiseen työasuun ja jalkineisiin. tulee tarvittaessa käyttää hänelle annettuja henkilösuojaimia. velvollisuus on ilmoittaa mahdollisista vioista hoitolaitteissa. tulee ottaa vastuuta oman työnsä työturvallisuudesta sekä asiakas-turvallisuudesta. 	<ul style="list-style-type: none"> on otettava vastuuvakuutus työssäoppijoitaan varten. velvollisuus on tehdä työssäoppimissopimus ja varmistaa, että siihen on sisällytetty työpaikkaan liittyvät oleelliset työsuojeluasiat ja eri osapuolten vastuut. velvollisuus on informoida työnantajaa tämän työsuojeluvastuusta, ennen kuin opiskelija aloittaa työssäoppimisjaksonsa. 	<ul style="list-style-type: none"> tulee selvittää työnantajalle opiskelijan työssäoppimissuunnitelma. tulee työnantajan kanssa varmistaa, että opiskelija ymmärtää hänelle annetut työturvallisuusohjeet ja -määräykset. tulee informoida työnantajaa /työpaikkaohjaajaa opiskelijan osaamisesta. 	<ul style="list-style-type: none"> vastuulla on työssäoppijan työturvallisuus (laki ammatillisesta koulutuksesta 19§). velvollisuus on opiskelijan perehdyttämisestä työpaikan työturvallisuuteen ja työoloihin. velvollisuus on perehdyttää opiskelija työssäoppimispaikan aineiden ja hoitolaitteiden käyttöön. tulee varmistaa että työssäoppija ymmärtää tapaturmavaarat ja riskit. velvollisuus on antaa työssäoppijalle tarvittavat henkilösuojaimet. on nimettävä työssäoppijalle työpaikkaohjaaja. tulee huolehtia siitä, että koko henkilöstö on tietoinen työssäoppimisesta ja työssäoppimistehtävistä 	<ul style="list-style-type: none"> tulee perehdyttää työssäoppija työssäoppimispaikkaan. velvollisuus on opastaa työssäoppijaa työturvallisuusasioissa velvollisuus on opastaa ja ohjata opiskelijaa työnteoissa ja samalla valvoa, että työnteko on turvallista sekä työssäoppijan että asiakkaan näkökulmasta.

4

KAUNEUDENHOITOALAN TYÖTURVALLISUUS JA HYVINVOINTI

4.1 TYÖN KUORMITTAVUUS

Ergonomia

Työsuojelullisin keinoin on pyrittävä vähentämään työn fyysisiä kuormitustekijöitä. Istuma- ja seisomatyössä on otettava huomioon ergonomisesti oikeat työtavat. Työntekijälle on varattava riittävästi tilaa työn tekemiseen sekä mahdollisuuteen vaihdella työasentoja. Työtilan valaistus, ilmastointi, lämpötila ja tuuletus on järjestettävä ergonomisesti.

Työn psyykkinen kuormittavuus

Kauneudenhoitoalalla työssäoppijan henkistä kuormitusta lisäävät vastuu asiakkaista sekä työssäoppimisesta. Työssäoppimispaikan tuella on tärkeä merkitys työssäjaksamiselle.

4.2 TYÖTURVALLISUUS

Sähköturvallisuus

Kauneudenhoitoala luokitellaan kuuluvaksi sähköturvallisuuden mukaan erittäin vaarallisiin työolosuhteisiin. Sähkölaitteiden käyttöohjeessa olevia erityisohjeita on noudatettava. Sähköön liittyvät vaaratilanteet syntyvät useimmiten huolimattomuudesta ja varomattomuudesta. Metalliesineet häiritsevät sähkölaitteiden toimintaa. Työpaikkaohjaajan tehtävä on perehdyttää työssäoppija työssäoppimispaikan sähkölaitteiden oikeaan ja turvalliseen käyttöön.

Paloturvallisuus

Jokaisen työntekijän on hallittava paloturvallisuuden perusasiat, tunnistettava vaaratekijät ja mahdolliset niiden edellyttämät toimenpiteet. Työturvallisuuslain soveltamisohjeiden mukaan työnantajalla on oltava kirjalliset palontorjunta- ja sammutusohjeet.

4.3 HENKILÖKOHTAINEN HYGIENIA

Henkilökohtainen hygienia ja ulkoinen olemus

Työssäoppijan henkilökohtaiseen hygieniaan kuuluu säännöllinen ihon ja hiusten pesu, suuhygienia sekä parranajo. Kauneudenhoitoalalla ei työssäoppija saa haista

tupakalle, alkoholille eikä voimakkailla mausteille, koska palvelutilanteissa ollaan läheisessä kontaktissa asiakkaan kanssa.

Työnantajalla on oikeus määrätä työasusta. Puhdas ja siisti vaatetus on osa henkilökohtaista hygieniaa. Työjalkineiden on oltava matalakorkoiset ja ergonomiset. Työhön sopimattomat jalkineet aiheuttavat jalkojen väsymisen, vaaratilanteita liikkuttaessa ja tavaroita nostettaessa. Suuret korut ovat esteenä hoitojen tekemiselle. Hygienia- ja turvallisuussyistä lävistyksiä kasvojen tai vartalon alueella ei sallita. Hartioille ulottuvat hiukset ja pitkät otsahiukset on sidottava kiinni.

Käsihygienia

Käsihygienian perustana on terve, ehjä ja hoidettu iho. Kauneudenhoitoalalla kynsien tulee olla lyhyet ja hoidetut. Koruja ei saa käyttää, koska ne estävät tehokkaan käsihygienian. Käsien kontaminoitumisen estämiseksi on tarvittaessa käytettävä suojakäsineitä. Suojakäsineiden käyttö ei kuitenkaan poista käsien pesun ja desinfioinnin tarvetta.

Iho- ja hengitystieärsytykset

Desinfektio- ja pesuaineet, kosmeettiset tuotteet, voimakkaat tuoksut sekä väri- ja säilöntäaineet voivat ärsyttää ihoa ja hengitysteitä. Työpaikkaohjaajan tehtävä on huolehtia, että työssäoppija käyttää suojaimia ja tarvittaessa ohjaa hänet terveydenhoitajan tai lääkärin vastaanotolle.

4.4 TYÖYMPÄRISTÖN HYGIENIA

Välinehuolto

Työvälineet on puhdistettava ja desinfioitava/steriloitava jokaisen asiakkaan jälkeen.

Työtilat

Seinien, lattian ja kalusteiden on oltava helposti puhdistettavissa.

Tekstiilit

Puhtaille ja käytetyille liinavaateille on varattava riittävästi säilytystilaa.

Jätteiden käsittely

Jätteiden käsittelyä varten työssäoppimispaikalla on oltava kirjalliset ohjeet, joissa selvitetään jätteiden keräilyastiat ja -paikat, jätteiden lajittelu ja merkinnät sekä pakkausten sulkeminen. Mahdollinen infektioriski liittyy aina pistäviin ja viiltäviin jätteisiin. Käytettyjen infektioeulujen, terien, ampullien yms. pakkaaminen läpäisemättömään materiaaliin on erityisen tärkeää jätteitä kuljettavien ja käsittelevien henkilöiden työturvallisuuden vuoksi.

Hyvään ammattitaitoon kuuluu työturvallisuuden merkityksen ymmärtäminen ja vastuullinen toimiminen työyhteisön jäsenenä.

5 NUOREN TYÖNTEKIJÄN SUOJELU

5.1 UHKA- JA VÄKIVALTATILANTEET

Työssäoppimispaikalla on oltava selkeät ohjeet väkivaltatilanteiden varalle. Jos työssäoppija on joutunut väkivallan tai sen uhan kohteeksi, hänelle on annettava mahdollisuus saada jälkihoitoa opiskelijahuollon asiantuntijoilta.

5.2 TYÖETIIKKA

Työssäoppijan on toimittava työssäoppimispaikan arvojen mukaisesti. Vaikeissa tilanteissa työpaikkaohjaajan tehtävänä on selvittää arvoja keskustelemalla työssäoppijan kanssa, ja ohjaajan on otettava tarvittaessa yhteys oppilaitokseen.

5.3 TYÖSSÄOPPIJAN TYÖ- JA LEPOAJAT

Työssäoppijaa koskevat soveltuvin osin yleiset työaikasäännökset ja sopimukset. Koska ammatillisen nuorisoasteen koulutuksen työssäoppijat ovat yleensä alle 18-vuotiaita, on huomattava, että nuorista työntekijöistä on annettu erillinen laki (Laki nuorista työntekijöistä 998/1993) ja asetus (Asetus nuorten työntekijöiden suojelusta 506/1986).

Suuri osa työssäoppimisesta toteutetaan ilman työsopimussuhdetta. Tällöin työsuojelupiiri ei voi myöntää nuorten työaikaan koskevia poikkeuslupia. Työaikalakia, työturvallisuuslakia ja nuorista työntekijöistä annettua lakia sovelletaan kuitenkin myös ilman työsopimusta toteutettavaan työssäoppimiseen.

Mikäli työssäoppiminen toteutetaan ilman työsopimussuhdetta, tulee koulutuksen järjestäjän ja työnantajan työssäoppimista koskevassa sopimuksessa sopia työajoista. Kauneudenhoitoalalla ei ole erillistä työehtosopimusta. Työssäoppija noudattaa työpaikan työaikoja. Työssäoppiminen on opiskelua ja työssäoppijan työajoista sovittaessa oppimistavoitteet ovat ensisijaisia.

Työssäoppimisjaksojen työaikoihin vaikuttaa myös työssäoppimisen ohjaus. Työssäoppijan ja työpaikkaohjaajan työaikoja on sovittava yhteen niin, että työssäoppijalla on mahdollisuus saada ohjausta koko työssäoppimisjakson ajan. Työssäoppijaa ei saa jättää yksin vastaamaan työpisteestä. Työssäoppimisjaksolla voidaan erillisestä sopimuksesta tehdä työtä myös iltaisin ja viikonloppuisin. Työajoista sovittaessa on

kuitenkin muistettava, että tavoitteet jaksoilla ovat nimenomaan opetuksellisia, eikä työssäoppijalle saa epätavallisten työaikojen vuoksi aiheutua kohtuutonta räsitusta. Päivittäinen työaika on sovittava klo 6–22 välille. Säännöllinen työaika on 8 tuntia päivässä ja 40 tuntia viikossa. Yli kuuden tunnin mittaisessa työpäivässä on oltava vähintään tunnin pituinen lepotauko, jolloin työssäoppija saa poistua työpaikalta. Lepotauko voidaan sopia myös lyhyemmäksi, kuitenkin vähintään puolen tunnin mittaiseksi. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työssäoppijan työajat eivät ylitä työaikalain ja nuorista työntekijöistä annetun lain säännöksissä määritellyjä aikoja.

5.4 NUORIA TYÖNTEKIJÖITÄ KOSKEVIA ERITYISHUOMIOITA

Nuorta työntekijää ei saa käyttää töissä, jotka ovat hänen fyysiselle tai henkiselke kehitykselleen vahingoksi tai jotka vaativat häneltä suurempaa ponnistusta tai vastuuta, kuin hänen ikäänsä ja voimiinsa katsoen on kohtuullista.

Nuorilta kiellettyjä ovat työt, jotka edellyttävät ikään ja kokemukseen nähden kohtuutonta räsitusta, huomattavaa vastuuta omasta tai toisten henkilöiden turvallisuudesta tai huomattavaa taloudellista vastuuta. Nuoret eivät saa tehdä töitä, joissa on sellaisten onnettomuuksien mahdollisuus, joita nuoret eivät kykene tunnistamaan tai välttämään sen vuoksi, että he eivät osaa kiinnittää tarpeeksi huomiota turvallisuuteen kokemuksen tai koulutuksen puutteen vuoksi.

6 VAKUUTUSTURVA

6.1 TYÖSSÄOPPIJAN TYÖTURVALLISUUS JA VAKUUTUKSET

Koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava työnantajalle vastuullaan olevista vakuutuksista ja työturvallisuusvastuista. Työnantajan ja oppilaitoksen on oltava tietoisia työsuojeluun, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvistä vastuista ja vakuutuksista ennen työssäoppimisjakson aloittamista. Työnantajan ja oppilaitoksen on varmistettava, että työssäoppija on ennen työn aloittamista perehtynyt kyseessä olevaan työhön ja osaa noudattaa työsuojeluohjeita.

6.2 OPISKELUUN LIITTYVISSÄ TYÖHÖN RINNASTETTAVISSA OLOISSA SYNTYNEEN VAMMAN TAI SAIRAUDEN KORVAAMINEN

Opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa oloissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamista koskeva laki (1318/2002) on tullut voimaan 1.1.2003. Lain (1318/2002) mukaan opiskelijalle maksetaan korvausta tapaturmasta, jota ei korvata tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaan, ja joka on aiheuttanut vamman tai sairauden ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukuun ottamatta sen 3 §:n 2 momentin mukaista opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa, tarkoitettussa koulutuksessa olevalle henkilölle. Laki koskee myös ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, ammattikorkeakoulussa, yliopistossa, perusopetuksessa (eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta) ja lukiossa opiskelevia opiskelijoita.

Edellytyksenä on, että tapaturma on sattunut opiskelulle ominaisissa olosuhteissa henkilön osallistuessa opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteiden mukaiseen työhön rinnastettavaan käytännön opetukseen, työssäoppimisjaksoon, työharjoitteluun, näyttötutkintoon tai perusopetuksessa työelämään tutustuttamiseen oppilaitoksen taikka muussa koulutuksen tai opetuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän osoittamassa paikassa. Säädökset koskevat myös tapaturmaa, joka sattuu siirryttäessä välittömästi oppilaitoksesta tai asunnosta koulutuksen tai opetuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän osoittamaan työharjoittelupaikkaan, työssäoppimispaikkaan, työelämään tutustuttamispaikkaan tai näyttötutkinnon suorittamispaikkaan oppilaitoksen ulkopuolella tai päinvastoin.

Tämän lain maksetaan korvausta edellä mainituissa olosuhteissa tapahtuneen altituksen perusteella myös ammattitautilaissa (1343/1988) tarkoitettusta sairaudesta, jota ei muun lain perusteella korvata ammattitautina. Lakia sovellettaessa koulu-

tuksen tai opetuksen järjestäjästä ja oppilaitoksen ylläpitäjästä on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa työnantajasta säädetään.

Opiskelutapaturmavakuutuksesta ei korvata tavallisia koulumatkoja eikä teoriatunneilla, liikuntatunneilla ja ruoka- tai välitunneilla sattuneita tapaturmia. Etäopiskelun yhteydessä sattuvat tapaturmat eivät myöskään kuulu korvauksen piiriin.

Koulutuksen järjestäjä voi ottaa lisävakuutuksen, jonka korvaus kattaa myös edellä mainitut opetustilanteet ja matkat.

Koulutuksen järjestäjän lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen eivät kuulu työssäoppijat, jotka ovat työsuhteessa, ja joille työnantaja maksaa palkkaa opiskeluajalta. He kuuluvat oman työnantajansa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Tällöin tapaturmat korvataan työnantajan vakuutuksesta.

6.3 TYÖSSÄOPPIJAN AIHEUTTAMIEN VAHINKOJEN KORVAAMINEN

Työssäoppimisjaksojen aikana sattuvien mahdollisten vahinkojen korvausvelvollisuudesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Korvausvastuusta on sovittava koulutuksenjärjestäjän ja työnantajan välillä. Opiskelijan ns. kolmannelle osapuolelle aiheuttaman vahingon on velvollinen korvaamaan ns. isännän vastuun periaatteen mukaan se, jonka lukuun työ suoritetaan. Tällöin korvaukset maksetaan työnantajan vastuuvakuutuksesta vakuutusehtojen mukaisesti. Mikäli työ tehdään koulutuksen järjestäjän lukuun ja valvonnassa, vahingot maksetaan tämän vastuuvakuutuksesta. Vastuuvakuutus ei korvaa vahinkoa, joka syntyy vakuutuksenottajalle itselleen.

Työssäoppija voi myös itse joutua korvaamaan aiheuttamansa vahingon, mikäli hän on aiheuttanut vahinkoa lievää suuremmalla tuottamuksella. On huomattava, että vastuuvakuutukset eivät korvaa vahinkoja, joiden syynä on puutteellinen perehdyttäminen tai työnopastus tai työnjohdollinen valvonta. Ohjaus- ja valvontavastuu onkin syytä kirjata työssäoppimisesta tehtävään sopimukseen huolellisesti.

LISÄTIETOA:

Laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta (1318/2002)

Työturvallisuuslaki (738/2002)

Vahingonkorvauslaki (412/1974)

7 TYÖSUOJELU KANSAINVÄLISESSÄ TYÖSSÄOPPIMISSA

Työssäoppiminen ulkomailla toteutetaan samoin periaattein kuin työssäoppiminen kotimaassa. Työssäoppija on perehdytettävä myös maan kauneudenhoitoalan kulttuuriin. Ulkomailla tapahtuvassa työssäoppimisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota käsihygieniaan. Ennen työssäoppimisjaksoa työssäoppijan on varmistettava rokotustensa voimassaolo ja riittävyys. Myös työ- ja lepoaikoja sovittaessa on otettava huomioon työssäoppimisaan työaikakäytännöt. Työterveyshuolto ja työssäoppijan terveydenhuolto on voimassa myös ulkomailla. Vakuutusturva on sama kuin kotimaassakin.

7.1 EUROPASSI

Europassi on ammattiin opiskelevalle tarkoitettu asiakirja, jossa kuvataan työssäoppijan koulutusta ja siihen sisältyvää eurooppalaista koulutusjaksoa. Eurooppalainen koulutusjakso on ammatillinen opinto- tai harjoittelujakso, jonka työssäoppija suorittaa toisessa EU/ETA-maassa. Jakson voi suorittaa oppilaitoksessa tai työnantajan palveluksessa, mutta siihen tulee aina sisältyä käytännön työssäoppimista. Koulutuksen järjestäjä ja ulkomainen oppilaitos tai työnantaja tekevät eurooppalaisesta koulutusjaksosta sopimuksen, jossa määritellään jakson kesto, tavoitteet, sisältö ja ohjaus. Työssäoppija saa eurooppalaisesta koulutusjaksosta todistukseksi europassin.

LISÄTIETOA:

europassi@oph.fi

www.oph.fi/europassi

LÄHDELUETTELO

- European Agency for Safety and Health at Work. Terveys, ympäristö ja turvallisuus
- Halsas-Lehto A-L, Härkönen A, Raivio T. 2002. Ihonhoito kauneudenhoitoalalle. WSOY, Helsinki.
- Opetushallitus 2000. Kauneudenhoitoalan perustutkinto. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet.
- Opetushallitus 2003. Koulutusopas peruskoulun jälkeiseen koulutukseen 2004.
- Opetushallitus 2003. Työssäoppimisen työsuojelu sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa.
- Opetusministeriö 2004. Koulutus ja tutkimus 2003–2008. Yliopistopaino, Helsinki.
- Palvelualojen ammattiliitto PAM ry. 2001. Parturi-kampaamoalan työsuojeluopas. Paino Häme Oy.
- Yrjönsuuri Mikko. 2002. Hyvän olemus; Johdatus etiikkaan. Kirjapaja. Helsinki.

Säädöksiä:

- Terveysturvallisuuslaki (763/94)
- Terveysturvallisuusasetus (1280/94)
- Tuoteturvallisuuslaki (914/86)
- Asetus kulutustarvikkeista annettavista tiedoista (97/87)
- Kosmetiikka-asetus (189/96)
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kosmeettisista valmisteista (190/96) sekä voimassa olevat liitteet päätöksestä (1415/93)
- Valtioneuvoston päätös nikkeliä ja sen yhdisteitä sisältäviä tuotteita koskevista kielloista ja rajoituksista (2/00)
- Tuotevastuulaki (694/90)

Lakeja:

- Laki nuorista työntekijöistä (998/1993)
(<http://www.finlex.fi/linkit/ajansd/19930998>) (7.1.2005)
- Asetus nuorten työntekijäin suojelusta (508/1986)
(<http://www.finlex.fi/linkit/ajansd/19860508>) (7.1.2005)
- Työaikalaki
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960605> (7.1.2005)
- Työturvallisuuslaki (738/2002)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1958/19580299> (7.1.2005)
- Laki opiskeluun liittyvässä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta (1318/2002)
- Vahingonkorvauslaki (412/1974)
- www.oph.fi/europassi